

Rällsjö Brita är mitt namn. – En bok skriven av kulturvetaren och trädgårdshistorikern Lena Nygård.

Janet Jandér, Falun

Rällsjö Brita växte upp på gården Rällsjöbo i Bjursås socken. Hela sitt 105-åriga liv skrev Brita dagbok. I den skriver hon om livet på en enslig gård ur en kvinnas perspektiv. Hennes far Rällsjö Anders skrev under några årtionden i början av 1900-talet dagbok där han i korta notiser beskrev det dagliga livet på gården. Det handlade om väder, sådd, skörd och arbete på gården sett ur manligt perspektiv. Delar ur dagboken är publicerad i Ludvig Bengtssons bok ”En dalabonde och hans krönikebok” som kom ut på 1950-talet. Brita blev inspirerad av sin fars skrivande och började redan som 11-åring att skriva i sin dagbok och det fortsatte hon med ända till sin död år 2006.

Brita skrev om sitt arbete på gården ur en kvinnas synvinkel och med sin kärlek till växterna, djuren och naturen som utgångspunkt. Hon noterade när våren anlände med flyttfåglarna, när träden och blommorna slog ut och hur de dagliga sysslorna styrdes av årstiden.

Lena Nygård har med utgångspunkt från Britas dagbok, samt annat material som finns nedskrivet på bl.a. lösa papperslappar, baksidan på kartonger och anteckningar i gamla böcker skrivit boken om Rällsjö Britas liv.

Brita visste namnen på växterna hon älskade på flera språk. Förutom bjursmålets talande namn använde hon latin och kanske lite mer sällan de svenska namnen. I boken finns en lista på många av de vanliga växter som omgav Brita på bjursmål, svenska och latin samt ofta också en förklaring till bjursmålets namnsättning.

Träden runt Rällsjögården är ofta omnämnda i Britas dagbok. Det finns noteringar när lövsprickningen startade och när de avlövades. Ofta finns en historia nedskrivet om när träden planterades och varifrån de ursprungligen kom.

Vardagslivet på den ensligt belägna Rällsjögården krävde god kunskap om läkevaxter och både Brita och tidigare hennes far Rällsjö Anders såg till att sådana växter flyttades till gården där de fortfarande finns kvar.

En gång hade jag förmånen att få träffa Brita hemma på Rällsjögården. Brita var då 98 år och hemma på gården över sommaren. Resten av

året bodde hon på servishus i Bjursås. Det var en stor upplevelse för mig och vi pratade blommor hela kvällen. För det mesta använde hon de latinska namnen eftersom jag inte var så bekant med bjursmålets namnsättning. Hon hade nog lite roligt åt att jag annars inte hängde med. Brita berättade om de olika växter och vilken användning de haft i vardagslivet på gården. Brita tog mig också med ut i den delvis igenvuxna trädgården bakom boningshuset. Stödd på en piassavakvast lotsade hon mig runt i trädgården och berättade historien bakom de olika växterna. Alla växterna hade en historia; var de kom ifrån, vem hon hade fått dem ifrån och när de kommit till gården. Hon delade gärna med sig av sina växter, det var ett sätt att sprida dem ansåg hon. Jag återvände hem från en oförglömlig kväll med några plantor av en speciell borstnejlika och en bredbladig gräslök i handen och en fast övertygelse att börja skriva ner vad växterna i min trädgård har för historia. Men mest med ett oförglömligt minne av en fascinerande kvinna som verkligen älskade sina växter.

Många av Britas växter finns nu planterade vid hembygdsgården i Bjursås.

Rällsjö Brita på sin gård 1973. Ur "Rällsjö Brita är mitt namn".